

**PERICOLE ȘI AMENINȚĂRI TERORISTE LA ADRESA
SECURITĂȚII MARITIME ȘI A SECURITĂȚII PORTUARE**

**TERRORIST DANGERS AND THREATS AGAINST MARITIME
AND PORT SECURITY**

Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU*
Colonel drd. Nicolae Zavergiu**

Rezumat: *Lucrarea face o analiză asupra terorismului maritim, a pericolelor și amenințărilor teroriste la adresa securității maritime și a securității portuare și prezintă succint unele măsuri de securitate a navelor și infrastructurilor portuare.*

Cuvinte-cheie: *amenințări teroriste, pericole, securitate maritimă, securitate portuară.*

Abstract: *The report is an analysis of maritime terrorism, terrorist dangers and threats against maritime and port security, as well as a brief presentation of some security measures taken by ships and port infrastructures.*

Keywords: *terrorist threats, dangers, maritime security, port security.*

Introducere

P laneta Pământ e gazda unor războinici căci oamenii încă din Antichitate au învățat și s-au perfecționat în arta războiului pentru ca să se omoare unii pe alții. Fiecare comunitate își are identitatea ei, iar între comunități există frontiere care le separă și totodată le și apropie și le unesc deoarece oamenii au unele valori comune, dar și altele care îi deosebesc. Comunitățile, etniile și națiunile trebuie să cultive în cadrul lor valorile comune și nu ura, disprețul, violența și înstrăinarea. Globalizarea a lăsat la voia întâmplării aceste sentimente și valori pentru

* Prof. univ. asociat al Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, consilier al președintelui Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră „Alexandru Ioan Cuza”, vicepreședintele Asociației Absolvenților Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru în consiliul editorial și redactor șef al Revistei de Științe Militare.

** Șef Birou Siguranță - Midia, Compania Națională Administrația Porturilor Maritime SA, Constanța, 0730.019.398, email: nzavergiu@constanza-port.ro

că a lăsat omul singur, iar valoarea supremă a devenit BANUL, cu orice preț, chiar și cu prețul Apocalipsei din zilele noastre. În mass-media abundă știrile despre agresarea oamenilor lăsați din ce în ce mai des de societate să se descurce singuri în fața crimei organizate și a teroriștilor care devin din ce în ce mai puternice. În primul rând oamenii sunt agresati informațional, sunt înșelați, intoxicați, manipulați. Terorismul și războiul sunt fenomene de natură socială și de aceea vor fi războaie și terorism cât timp va exista societatea. Dar terorismul și războaiele de-a lungul mileniilor deși au avut unele caracteristici care s-au păstrat în timp, cum ar fi caracterul distructiv, totuși s-au diferențiat prin tehnologie (tehnică), amploare, știință, strategie și tactică.

Opinia publică privește din două puncte de vedere diferite terorismul: „*terrorist pentru unii și patriot pentru alții*”¹ În limba latină cuvântul „terror - terroris” înseamnă frică, spaimă, groază indusă premeditat prin amenințare. În perioada 1936-1981 s-au dat peste 100 de definiții noțiunii (conceptului) de terorism destul de diferite între ele, din cauza diversității formelor de manifestare ale terorismului.

Astăzi există, conform documentelor ONU, peste 200 de definiții ale terorismului și peste 70 sunt utilizate oficial. Potrivit prevederilor documentelor UE, terorismul este un „*act care are drept scop să intimideze grav populația sau să constrângă puterea publică sau organizațiile internaționale să săvârșească sau să se abțină de la săvârșirea unui act, sau să destabilizeze, în mod grav, structurile politice, economice și sociale ale unei țări sau ale unei organizații suprastatale*”.²

Departamentul de Stat al SUA opinează că fenomenul terorist este „*violență premeditată motivată politic, îndreptată împotriva țărilor necombatante de către agenți subnaționali sau clandestini, de obicei cu intenția de a influența publicul*”.³ Dar FBI consideră că terorismul este „*recurs ilicit la forță și violență îndreptat împotriva persoanelor și bunurilor cu scopul de a intimida sau de a constrânge puterile publice, populația civilă sau orice segment al acesteia, în atingerea unor obiective politice sau sociale*”.⁴ Huntington a afirmat că „*fundamentalismul religios reprezintă efectul unui conflict inevitabil între civilizațiile de credințe diferite*”.⁵

Profesorul universitar dr. Anghel Andreescu, apreciază că „*terorismul nu este doar răul care se abate asupra planetei, chiar mai mult este adesea fanatismul*

¹ Anghel Andreescu, Nicolae Radu, *Jihadul islamic. De la „înfrângerea terorii” și „războiul sfânt” la „speranța libertății”*, RAO CLASS, 2015, p.191.

² Ștefan Mășu, *Omenirea secolului al XXI-lea și guvernul mondial*, Editura RAO, București, România, 2011, p. 350.

³ Anghel Andreescu, Nicolae Radu, *Jihadul islamic. De la „înfrângerea terorii” și „războiul sfânt” la „speranța libertății”*, RAO CLASS, 2015, p. 13.

⁴ Ibidem, p. 13.

⁵ Ibidem, p. 19.

obsesiv al puterii, al răzbnării, al uciderii, împotriva oricăror legi, chiar împotriva Coranului, Cartea Sfântă a acestora”.⁶

Unii autori clasifică terorismul astfel: de drept comun (bazat pe clanuri cum ar fi, de ex. cel de tip mafiot); marginal (de ex. secta AUM); politic; religios; cu cauze unice/specifice (ecologice, de protecție a animalelor etc).⁷

Noi apreciem că mai există și alte forme de terorism, cum ar fi, de pildă terorismul politico-religios. Există numeroase grupări teroriste politico-religioase: Hezbollah, Hamas, Al-Qaida, Armata lui Mohammed, Jihadul islamic egiptean, GIA, GI, HUM, Frontul de Eliberare a Palestinei, FDEP, Organizația „15 Mai”, Al Fatah etc.

Hezbollah („Partidul lui Dumnezeu”) a executat multe atentate antiisraeliene și antiamericane împotriva unor sedii ale Marinei SUA și Ambasadei SUA din Beirut etc.

Fostul președinte al SUA, Bill Clinton consideră că terorismul reprezintă „partea întunecată a globalizării”⁸

În Strategia de Securitate Națională a României, terorismul apare ca o amenințare principală la adresa Securității Naționale. România a propus, încă din anul 1926, Societății Națiunilor, elaborarea unei Convenții Internaționale pentru reprimarea terorismului, iar juristul român Vespasian Pella a propus un proiect de înființare a Curții Penale Internaționale, în anul 1935, prezentat Societății Națiunilor pentru reprimarea teroriștilor.⁹ În Convenția pentru prevenirea și reprimarea activităților teroriste, din 1937, la art. 1 se specifică: „actele teroriste au fost definite ca fiind faptele criminale îndreptate împotriva unui stat, al cărui scop sau natură este de a provoca teroarea asupra unor personalități determinate, a unor grupuri de persoane ori în public”.¹⁰

Terorismul reprezintă un concept foarte complex și sofisticat, astfel încât nu s-a ajuns la o definiție unanim acceptată și nici la un ansamblu unitar de politici și strategii de combatere.

Unele guverne apreciază că orice acte de violență ale opoziției reprezintă terorism, iar teroriștii consideră că sunt victime ale terorii guvernamentale.

După atacurile teroriste din SUA (11 septembrie 2001), s-a ajuns la „concluzia că terorismul nu este” doar „o infracțiune”, ci „este război”, „un război continuu, asimetric și atipic, care se manifestă în toată lumea, sub infinite forme și

⁶ Anghel Andreescu, *Strategii antiteroriste realiste, cheia succesului combaterii actelor teroriste moderne*, în Revista de Științe Militare nr. 2/2015, p.6.

⁷ Anghel Andreescu, Nicolae Radu, *op. cit.*, p.192.

⁸ Idem.

⁹ Ibidem, p. 193.

¹⁰ Idem.

formule, de la clasicele atacuri cu bombă și răpiri de persoane, la atacuri NBC sau în rețelele Internet”¹¹.

Terorism maritim

În opinia profesorului universitar dr. Gheorghe Marin¹², terorismul își are originea în special „în situații politice grave, nerezolvate, motiv pentru care fenomenul terorismului nu va putea fi înlăturat câtă vreme cauzele determinante nu vor fi eliminate”. După atacarea de către teroriști, la 11 martie 2004 a patru trenuri în Madrid, Consiliul de Securitate al ONU și Parlamentul European au condamnat acele atentate, iar în anul 2005 a fost modificată. „Convenția pentru suprimarea actelor ilegale împotriva securității navigației maritime” prin adăugarea unui amendament în care se prevedea, printre altele, interzicerea transportării la bordul unei nave a materialelor explozive sau radioactive, a armelor nucleare sau accesoriilor care pot ajuta la construirea de arme nucleare, „cunoscând faptul că acestea sunt menite pentru acte teroriste etc”¹³.

Până la atacurile teroriste care au avut loc la 11 septembrie 2001, în SUA, terorismului maritim nu i s-a acordat atenția cuvenită deși se petrecuseră suficiente acte de terorism maritim (atacuri împotriva unor nave civile și militare).

Al-Qaeda a amenințat că va ataca infrastructurile critice occidentale și, între anii 2000-2006 au atacat într-adevăr infrastructurile energetice de pe mare (oceane) și de pe uscat.

Dacă terorismul „se manifestă în toată lumea” înseamnă că el există și în spațiul maritim, adică există și terorism maritim.

În continuarea acestui raționament se pot da nenumărate exemple de acte teroriste care s-au desfășurat pe mare, pe oceane și pe litoral.

În anul 1992, gruparea teroristă Abu Sayyaf a executat un atac cu bombă în docurile din orașul Zamboanga împotriva unei librării internaționale plutitoare (pe insula Mindao în sudul Filipinelor).

În anii 1975 (atacul hotelului Savoy), 1978 (masacrul din Country Club) și 1979 (atacul de la Nahariya) teroriști palestinieni din organizația Al-Fatah au efectuat așa zisele operații amfibii (teroriste). În luna octombrie 1985, patru teroriști

¹¹ Mihai Popescu, Valentin Arsenie, Gheorghe Văduva, *Arta militară de-a lungul mileniilor*, vol. 2, CTEA, București, 2004, p. 290.

¹² Gheorghe Marin, Andrian-Sirojea Mihei, *Terorismul maritim. Mit și realitate*, Editura CTEA, București, 2010, p. 6.

¹³ Ibidem, pp. 7-8.

aparținând Frontului de Eliberare a Palestinei au capturat vasul italian Achille Lauro, care naviga de la Alexandria spre Israel.¹⁴

La 30 martie 1990 un grup terorist al Frontului de Eliberare a Palestinei (17 teroriști), utilizând 5 bărci de cauciuc, a atacat dinspre mare plaje și hoteluri din Tel Aviv.¹⁵

În anul 1994, GIA¹⁶ a atacat niște nave care navigau spre Algeria, în portul Jijel, iar în 1996 au capturat o navă de pasageri panameză (EVRASIA).¹⁷

Câteva dintre atacurile executate, în perioada 2000-2003, asupra unor nave:

- la 3 ianuarie 2000 a fost atacată USS The Sullivans în Portul Aden (atac eșuat);
- la 12 octombrie 2000 a fost atacat distrugătorul USS Cole tot în Portul Aden, 17 marinari au fost omorâți și 39 răniți;
- la 6 octombrie 2002, în Golful Aden, a fost atacat petrolierul francez Limburg, care a fost avariat grav, un marinar a fost omorât și 12 au fost răniți;

Au mai fost și câteva atacuri eșuate asupra unor nave din strâmtoarea Hormuz, în anul 2003, dejucate de forțe ale Marinei Militare Americane și asupra unor nave britanice și americane care, conform planului inițial, urmau să treacă prin strâmtoarea Gibraltar.¹⁸

În anul 2003, în luna mai, au fost atacate infrastructurile energetice (petroliere) din Rhiad (35 de morți și sute de răniți), iar în noiembrie – 17 morți și 122 răniți; în anul următor, în portul Yanbu au fost 6 morți și 19 răniți.¹⁹ În februarie 2006 a fost dejucat un atac împotriva infrastructurii petroliere din Abqaiq.

Infrastructurile de transporturi maritime din lumea întreagă sunt amenințate de organizația teroristă Al-Qaeda și de alte rețele teroriste. Siguranța și securitatea navigației maritime, precum și securitatea portuară sunt amenințate de terorismul internațional.

Pirateria există încă din Antichitate, iar dreptul roman condamna pirateria și pe pirați, pe care îi considerau dușmani ai umanității. La 16 aprilie 1856, prin Declarația de la Paris, s-a codificat dreptul internațional al mării și s-a reglementat navigația pe mare și oceane pentru combaterea pirateriei, ba chiar pentru eradicarea pirateriei. Prin Convenția de la Geneva asupra mării libere s-au definit pirateria și

¹⁴ Marius Hanganu, Georgică Slămnoiu, *Platformele de foraj marin românești și securitatea acestora*, Editura UNAp, București, 2010, p. 28.

¹⁵ Anghel Andreescu, Nicolae Radu, *op. cit.*, pp. 370-371.

¹⁶ Group Islamique d'Action.

¹⁷ Marius Hanganu, Georgică Slămnoiu, *op. cit.*, p. 86-87.

¹⁸ Gheorghe Marin, Andrian-Sirojea Mihei, *op. cit.*, p. 13.

¹⁹ Ibidem, p. 13.

metodele de luptă împotriva acesteia. Cea mai bună definiție a pirateriei a dat-o Convenția ONU asupra dreptului mării (UNCLOS), din anul 1982, definiție acceptată de IMO²⁰. Astăzi, „reglementarea pirateriei nu mai este suficientă pentru definirea terorismului maritim”²¹, mai ales că lipsește o definiție unanim acceptată. Totuși, CSCAP²² a oferit o definiție acceptabilă (extinsă) a acestuia: „întreprinderea de acte de terorism și activități în mediul maritim, folosind nave sau împotriva navelor sau platformelor fixe pe mare sau în port, sau împotriva unuia dintre pasageri sau personalul lor, împotriva facilităților de coastă sau localităților, inclusiv stațiuni turistice, zone portuare și orașele port sau orașe”.²³ Dar nici această definiție nu este unanim acceptată de toate organizațiile care luptă împotriva terorismului.

Unii autori²⁴ fac o departajare între noțiunile de piraterie, tâlhărie și terorism maritime; în funcție de scopuri, mijloace și efectele acțiunilor corespunzătoare celor trei concepte cercetate, aceștia fac următoarele distincții: scopul pirateriei este câștigul financiar, iar terorismul are un scop politic; pirații utilizează mijloace clasice, iar teroriștii – mijloace și tactici sofisticate; atacurile pirateresti au efecte tactice (limitate), în timp ce cele teroriste au efecte strategice. Uneori, între piraterie și terorism maritime nu se poate trasa o limită clară deoarece unii pirați operează la limita dintre acestea, actele lor putând fi considerate teroriste.

Terorismul maritim înseamnă, în accepțiunea profesorului universitar dr. Gheorghe Marin, „actele motivate de scopuri politice la nivel zonal sau global, care presupun tehnici și dotări avansate, actori și acțiuni care au potențialul de a cauza efecte dăunătoare de proporții la nivel regional sau chiar global”.²⁵

- Privitor la terorismul maritim, în perioada 2004 – 2007 s-au produs un număr de 104 incidente teroriste soldate cu 437 de morți, 356 de răniți și 387 de ostateci,²⁶ principalele regiuni fiind: Columbia (America Latină), Sud-Estul Asiei, Sudul Asiei, Nigeria (Africa); s-au mai semnalat incidente de terorism maritime și în Algeria, Somalia, Panama, Irak, Iordania, Liban, Franța etc.

Prin actele lor violente, teroriștii urmăresc să intimideze folosind ca mijloace: asasinatelor, sabotajele, distrugerile, luarea de ostateci, amenințările etc.

Amenințările teroriste se pot defini în funcție de riscurile care se manifestă în mod concret (real) și prin care un autor își precizează intenția clară, obiectivul și

²⁰ Organizația Maritimă Internațională (International Maritime Organization), <http://www.imo.org/>.

²¹ Gheorghe Marin, Andrian-Sirojea Mihei, *op. cit.*, p. 19.

²² Consiliul de Securitate pentru Cooperarea în Asia – Pacific.

²³ Gheorghe Marin, Andrian-Sirojea Mihei, *op. cit.*, p. 19.

²⁴ Marius Hanganu, Georgică Slâmnoiu, *op. cit.*, p. 26-27.

²⁵ Ibidem, p. 22.

²⁶ Ibidem, p. 29.

direcția de acțiune în medii favorabile în care există voința politică de a acționa cu anumite mijloace de subminare a securității naționale. Așadar acestea reprezintă pericole potențiale exprimate în diverse forme de către o entitate care și-a fixat un scop precis, un obiectiv și una sau mai multe ținte.

Pericolul *este* o primejdie, un eveniment probabil și care poate avea efecte grave, „o caracteristică a unei acțiuni sau inacțiuni de a aduce prejudicii valorilor unei societăți, persoanelor sau bunurilor acestora. În cazul pericolului, sursa, adresa, scopul, obiectivele și efectele sunt probabile”.²⁷

Printre pericolele și amenințările teroriste maritime sunt și următoarele²⁸:

- deturnarea unor nave cum ar fi: deturnarea celor comerciale de către marinari din echipaj, transfugi sau de teroriști ai unor organizații; deturnarea unor nave de pasageri sau a unor feriboturi pentru capturarea și exercitarea unei amenințări permanente asupra unui număr mare de ostatici, cu scopul de a-i ține ostatici sau de a-i executa; deturnarea unor nave de transport încărcături periculoase, (tancuri petroliere, nave de transport produse chimice și cele pentru gaz petrolier lichefiat²⁹), în vederea preluării încărcăturii și câștigării unor sume de bani cât mai mari prin negocieri sau pentru a le scufunda (cu efecte devastatoare);

- atacarea unor nave (cu utilizarea minelor sau scafandrilor înarmați; cu utilizarea de ambarcațiuni conduse de teroriști sinucigași sau a unor vase telecomandate cu explozibili; atacuri folosind mitraliere, lansatoare de grenade, lansatoare de rachete antitanc sau lansarea de rachete de pe bărci pneumatice sau alte ambarcațiuni care au motoare rapide);

- folosirea explozibililor aduși împreună cu marfa la bordul navelor;

- folosirea navelor comerciale cu pavilion de complezență în scopul intrării în apele teritoriale, din apele internaționale.

Principalele pericole și amenințări teroriste maritime, în opinia autorilor³⁰ menționați mai sus, ar putea fi:

- „avarierea intenționată sau distrugerea facilităților portuare, a rețelelor de alimentare sau a rețelelor de comunicații;

- scufundarea sau punerea pe uscat deliberată a navelor pentru a bloca porturile și/sau canalele;

- utilizarea navelor ca arme pentru distrugerea altor vase, a podurilor, terminalelor etc.;

- atacurile prin folosirea de explozibili aduși la bordul unor nave de

²⁷ Constantin Onișor, Veronica Mihalache, *Introducere în problematica securității* – suport de curs universitar – Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”.

²⁸ Gheorghe Marin, Andrian-Sirojea Mihei, *op. cit.*, p. 30.

²⁹ Liquefied petroleum gas (gaz petrolier lichefiat).

³⁰ Gheorghe Marin, Andrian-Sirojea Mihei, *op. cit.*, p. 31.

către membrii organizațiilor teroriste, împreună cu alt gen de încărcătură;

- amenințările asupra mediului, prin deversarea sau scurgerile intenționate sau accidentale de produse poluante;
- utilizarea navelor pentru a transporta ori detona arme de distrugere în masă;
- dezvoltarea rețelilor teroriste, a traficului ilegal de persoane, droguri, armamente și muniție, de materiale radioactive și strategice și a crimei transnaționale organizate”.

Concluzii

Forțele navale ale NATO și UE nu sunt astăzi pregătite suficient să lupte împotriva terorismului maritim și pirateriei deoarece navele și ambarcațiunile din dotare nu se pot confrunta cu succes împotriva mijloacelor și tacticilor folosite de teroriști și pirăți, spre deosebire de navele Gărzii de Coastă, care sunt eficiente și eficiente în acest scop. Totuși, Forțele navale ale NATO și UE reprezintă mijloace puternice pentru păstrarea securității maritime și pentru combaterea terorismului maritim.

În scopul creșterii eficienței luptei împotriva terorismului maritim trebuie o judicioasă alegere a tipurilor de nave care să poată combate eficiente și eficiente acțiunile teroriste în special în bazinele portuare.

Pe viitor, membrii echipajelor navelor flotelor aliate trebuie instruiți corespunzător, astfel încât să capete deprinderi pentru combaterea terorismului maritim.

Una dintre misiunile importante ale luptei împotriva terorismului maritim este lupta împotriva minelor marine și a dispozitivelor explozive improvizate (Explozive Ordnance Disposal), luptă dusă de scafandrii EOD. O altă misiune la fel de importantă este și activitatea de informații și intelligence pe această direcție.

BIBLIOGRAFIE

- ANDREESCU A., RADU N., *Jihadul islamic. De la „înfrângerea terorii” și „războiul sfânt” la „speranța libertății”*, RAO CLASS, 2015.
- ANDREESCU A., *Strategii antiteroriste realiste, cheia succesului combaterii actelor teroriste moderne*, în Revista de Științe Militare nr. 2/2015.
- HANGANU M., SLĂMNOIU G., *Platforme de foraj marin românești și securitatea acestora*, Editura UNAP, București, 2010.

- MARIN Ghe., MIHEI A.S., *Terorismul maritim. Mit și realitate*, Editura CTEA, București, 2010.
- MÂȘU Șt., *Omenirea secolului al XXI-lea și guvernul mondial*, Editura RAO, București, România, 2011.
- ONIȘOR C., MIHALACHE V., *Introducere în problematica securității*– suport de curs universitar – Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”. Organizația Maritimă Internațională (International Maritime Organization), <http://www.imo.org/>.
- POPESCU M., ARSENIE V., VĂDUVA Ghe., *Arta militară de-a lungul mileniilor*, vol. 2, CTEA, București, 2004.

